

THE RELEVANCE OF THE TEN COMMANDMENTS IN CONTEMPORARY SOCIETY

RELEVANȚA CELOR ZECE PORUNCI ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

TIMOTEI FLOAREA *

ABSTRACT. This paper discusses one of the most important holy revelations that inspired the legal system of most civilized states. The Decalogue or Ten Commandments represents the foundation of the covenant relationship and the moral standards established by the sovereign God as a legal basis for the continuous relation with his people, Israel. In the first part of this paper we will point to the historical context in which the giving of the law on Mount Sinai took place, and will thus show that the covenant made with Moses was a continuance of the covenant lasting from Noah to Abraham. That being said, in this mosaic covenant, God keeps his 400 year old promise and gives laws and instructions intended to reveal his holy nature, while also establishing a moral, social and spiritual order for the Hebrew community. In the second part of this paper we will debate on the significance, purpose, structure and classification of the Mosaic law, thus attempting to define the concept of moral law. The Ten Commandments will be looked upon from three perspectives: the laws referring to a correct relationship with God, the laws related to work, and the laws related to society. The last part of our paper will focus on understanding and applying the Ten Commandments according to the new covenant.

KEY WORDS: Decalogue, moral law, covenant, Ten Commandments, Moses

Introducere și context istoric

Tema centrală în cartea Exod este revelarea Numelui lui Dumnezeu și eliberarea poporului Israel din robia egipteană. Șirul de evenimente înregistrate în cuprinsul cărții descrie evoluția istorică a poporului, începând cu robia din Egipt și până la sosirea la Muntele Sinai (cca. 1524-1443 î.C.) Cartea Exod debutează cu o perspectivă sumbră, dar are deznodământ glorios, se deschide cu intervenția lui Dumnezeu pentru a elibera un popor captiv și sfârșește cu coborârea Lui în slavă pentru a locui în mijlocul poporului mântuit (Lee 1947: 2). Acest episod din istoria poporului este strâns legat de Moise, liderul ridicat de Dumnezeu pentru a-Și îndeplini misiunea cu Israel. Dacă Iosif a fost omul ridicat de Dumnezeu pentru a salva poporul prin intrarea în Egipt, Moise a fost omul ridicat de Dumnezeu ca

* TIMOTEI FLOAREA este doctorand în teologie la Universitatea „Aurel Vlaicu“ din Arad, România. E-mail: floarea_tymy@yahoo.com.

salvator al poporului prin ieșirea din Egipt, la aproape patru sute de ani după Iosif. Viața lui Moise se împarte în trei etape distincte, a câte patruzeci de ani fiecare: fiu adoptiv al fiicei lui Faraon la curtea regală din Egipt (Exod 2:2-15); alături de socrul său, Ietro, în țara Madian (Exod 2:16-4:19); și împreună cu poporul Israel în pustiu, vezi Exod 4:20 (Crossley 2008: 83). Robert Lee rezumă viața lui Moise în felul următor: timp de patruzeci de ani a crezut că este cineva, în următorii patruzeci de ani a învățat că nu este nimic, iar în ultimii patruzeci de ani a văzut ce poate Dumnezeu să facă printr-un om neînsemnat (Lee 1947: 2).

În a treia lună după ieșirea din Egipt, evreii ajung la Muntele Sinai, loc unde se desfășoară, pe o perioadă de aproximativ zece luni, o serie de evenimente semnificative în interacțiunea lui Dumnezeu cu poporul, printre care și revelația Decalogului/Cele Zece Porunci. Legea dată lui Moise de Dumnezeu Însuși constituie unul dintre cele mai semnificative și solemne evenimente din istoria omenirii (Meyer 1978: 219). Contextul în care a fost dată Legea este de-a dreptul impresionant, dublat de fenomene naturale cataclismice („tunete, fulgere și un nor gros pe munte, trâmbița răsuna cu putere și tot poporul din tabără a fost apucat de spaimă“, Exod 19:16), astfel că Decalogul ocupă un loc special în tradiția poporului evreu. Legământul încheiat cu Moise este continuarea legământului lui Dumnezeu cu Noe și cu Avraam, iar în legământul mozaic Dumnezeu Își păstrează promisiunea făcută cu patru sute de ani în urmă. În cadrul acestui legământ, Domnul oferă o serie de instrucțiuni și principii pe baza cărora va trebui guvernat poporul, iar forma de guvernământ indicată nu va fi democrația, ci teocrația:

Legământul mediază comuniunea cu un Dumnezeu sfânt, comuniunea dintre credincioși prin unicitatea conținutului său și totodată revelarea de Sine a lui Dumnezeu pentru celelalte națiuni. Unitatea poporului lui Dumnezeu sub domnia divină este afirmată de prevederile legământului (preocuparea pentru dreptate, milă pentru săraci și asupriți, consacrare de sine și consacrarea resurselor). (Oprean 2010: 147)

Dumnezeu alege să se implice în mod direct în comunitatea evreilor, dând legea vechi-testamentară compusă din legi morale, civile și ceremoniale. Cele Zece Porunci comprimă responsabilitățile israeliților ca popor al lui Dumnezeu, astfel că dragostea lui Dumnezeu dă legea, iar dragostea pentru Dumnezeu caută să asculte și să îplinească Legea. Trăsătura distinctivă a Decalogului este evidentă în primele două porunci: dacă egiptenii erau politeiști, închinându-se multor zei, și dacă poporul din Canaan era politeist, poporul evreu trebuia să fie deosebit și unic, caracterizat de o devoțiune specială numai față de Dumnezeu (Schultz 2008: 81).

Dumnezeu i-a oferit lui Moise prima copie a Decalogului pe Muntele Sinai. Moise a sfârșit tablele de piatră ce cuprindeau cele zece cuvinte scrise

de degetul lui Dumnezeu, când, coborând de pe Munte, a constatat că oamenii se închinau vițelului de aur. După disciplinarea și pedeapsa divină, dar și după mijlocirea lui Moise înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu îi poruncește să procure două table de piatră, pe care rescrie Decalogul, iar mai târziu îl așază în chivotul legământului, vezi Deuteronom 10:2, 4 (Schultz 2008: 81).

Scopul, structura și clasificarea legilor

Scopul cu care a fost elaborată Legea este tocmai să arate păcatul și gravitatea consecințelor lui. Pentru umanitate era esențial să înțeleagă natura sfințeniei și suveranitatea lui Dumnezeu, care prin conținutul acestor legi descoperă prăpastia morală dintre Creator și creaturile Sale. Oamenii puteau fi conștienți de profunzimea perversității inimii lor, de nevrednicia lor, dar și de standardul moral al lui Dumnezeu.

Preceptele divine nu cheamă doar la reacții exterioare, ci și la reacții intrinseci; ele nu pretind doar actul extern de ascultare, ci și actul intern de iubire. Legea divină nu interzice doar actul de a păcătuți, ci și dorința spre păcat: „Legea umană leagă doar mâinile, legea lui Dumnezeu leagă inima“ (Watson 1959: 45). Pentru a înțelege mai clar cauza dării Legii, ne vom aminti că Dumnezeu încheiase deja un legământ veșnic cu evreii prin Avraam (Geneza 15), căruia i-a promis binecuvântarea și stăpânirea asupra țării Canaan. Legea mozaică a continuat legământul abrahamic (Galateni 3:13-18), iar Dumnezeu a dat-o doar ca măsură temporară (Galateni 3:19), din următoarele considerente: pentru a-Și revela gloria și standardul sfințeniei (Deuteronom 5:22-28); pentru a arăta starea de păcat a omului (Romani 7:7, 13; 1 Timotei 1:9; Iacov 1:22-25); pentru a-l individualiza pe Israel ca popor ales, separat de alte popoare (Psalmul 147:19-20; Efeseni 2:11-17); pentru a conferi poporului un standard de trăire evlavioasă, ca să poată moșteni țara făgăduită (Deuteronom 4:1; Judecători 2:19-21); pentru a pregăti națiunea pentru venirea lui Cristos (Galateni 3:24) și pentru a anticipa prin model și ceremonie Persoana și lucrarea lui Cristos, vezi Evrei 8-10 (Wiersbe 2012: 14). Dumnezeu a oferit legea pentru a ajuta tânăra națiune recent eliberată din secole de captivitate să înțeleagă privilegiile și responsabilitățile libertății. Această lege unică avea trei componente esențiale: legea morală, legea civilă și legea ceremonială (Kaiser 1975: 176).

Contextul legii morale a fost dublu: „Eu sunt Yahweh, Dumnezeul vostru“ și „Eu te-am scos din țara Egiptului, din casa robiei“ (Exod 20:2). Așadar, standardul moral prin care trebuia distins ce e bine de ce este rău era fixat în natura sfântă, imuabilă și infailibilă a lui Yahweh, Dumnezeul lui Israel. Natura, atributele și caracterul Său reprezentau rigla de măsurat deciziile etice. Se poate observa aici dimensiunea harului divin tocmai datorită faptului că Dumnezeu, în iubirea Sa nemăsurată, a eliberat poporul

din Egipt. În plus, harul divin se face evident în toată călătoria spre Sinai prin purtare de grijă, protecție, dar și prin iertarea dată de Dumnezeu celor ce se închinaseră vițelului de aur (Kaiser 2014: 147).

Legea civilă constituie aplicarea legii morale la anumite părți din viața comunității evreiești, în special în caz de tensiuni și conflicte între ei. Aplicarea dreptății și sfințeniei de către judecători și legiuitori trebuia în mod obligatoriu filtrată prin normele Decalogului (Kaiser 2014: 152).

Legea ceremonială prevedea un sistem sacrificial minuțios elaborat și de aplicat în cazul în care standardele morale înalte stabilite de Dumnezeu prin legea morală au fost încălcate. Legea ceremonială cuprindea aspecte referitoare la cortul întâlnirii, la Dumnezeu care onorează cortul cu prezența Sa locuind efectiv în mijlocul lui, și la modul în care se realiza purificarea.

Legea morală este reprezentată de Cele Zece Porunci și, în traducere literală, înseamnă „cele zece cuvinte“ (Exod 2:2-17; Deuteronom 5:6-21), mai exact trei enunțuri pozitive: „Eu sunt Domnul Dumnezeuul Tău“ (Exod 20:2), „Adu-ți aminte de ziua de odihnă“ (Exod 20:8) și „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta“ (Exod 20:12). În comparație cu fiecare dintre aceste trei enunțuri cu forme verbale non-finite, celelalte șapte enunțuri negative sunt subordonate. Cele trei porunci înglobează trei dimensiuni ale responsabilității omului:

- a. Relația omului cu Dumnezeu (Exod 20:2-7);
- b. Relația omului cu închinarea (Exod 20: 8-11);
- c. Relația omului cu societatea (Kaiser 2014: 148).

În ce privește prima dimensiune, responsabilitatea omului era de a-L iubi pe Dumnezeu cu reverență, corespunzător naturii și lucrării Sale. Cât despre a doua dimensiune, anume relația omului cu închinarea, ea afirmă suveranitatea divină peste timpul și acțiunile omului, iar a treia dimensiune, respectiv relația dintre om și societate, vizează sanctitatea vieții, a familiei, a proprietății, a adevărului și a dorințelor lăuntrice. Cele Zece Porunci reprezintă rezumatul celor zece reguli divine impuse umanității și sunt legi privitoare la religie, închiare, reverență, timp, autoritate, viață, puritate, proprietate, limbă și mulțumire. Decalogul poate fi structurat în două mari tablouri, astfel că primele patru porunci vizează relația dintre poporul evreu și Dumnezeu, iar al doilea tablou ar putea fi reprezentat de celelalte șase porunci, care vizează relațiile sociale din comunitatea legământului. Înainte de a da aceste prevederi, Dumnezeu a subliniat relația Sa specială cu poporul Israel (Exod 20:2a, „Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău“), iar în prologul istoric face un apel la recunoștința și grațitudinea pe care comunitatea evreiască trebuie să le manifeste în raport cu Dumnezeul care, spune Exod 20:2b, „te-a scos din țara Egiptului, din casa robiei“ (vezi Walvoord și Zuck 2010: 140). Decalogul, arată și Craigie, reprezintă temelia relației de legământ,

standardul moral stabilit de Dumnezeu suzeran ca fundament legal pentru relația continuă cu poporul vasal. El constituie însăși esența și centrul unui sistem legislativ complex, care izvorăște din el și îl dezvoltă. Principiile înglobate în porunci au valoare perenă, dar aplicarea lor se schimbă în raport cu circumstanțele vieții fiecăruia. De aceea, poruncile continuă să fie valide și au importanță vitală pentru creștinul contemporan, fiind înțelese și aplicate prin prisma noului legământ dat de Mântuitorul Cristos (Craigie 2008: 171).

Walter C. Kaiser afirmă că sintetizarea voii lui Dumnezeu în Cele Zece Porunci nu a fost inaugurată sau promulgată pe Muntele Sinai, ci dimpotrivă, toate aceste porunci făcuseră parte din Legea divină scrisă anterior în inimi, nu pe piatră. Pentru a-și argumenta afirmația, Kaiser face analogie între Decalogul de pe Muntele Sinai și cele zece porunci care apar, într-o formă sau alta, în cuprinsul cărții Geneza, chiar dacă nu la fel de clar. Astfel, porunca „Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău..., să nu ai alți dumnezei în afară de Mine“ (Exod 20:2, 3), își are corespondentul în Geneza 35:2: „Scoateți dumnezeii străini care sunt în mijlocul vostru“; a doua poruncă, „Să nu-ți faci chip cioplit, nici vreo înfățișare a lucrurilor care sunt sus în ceruri sau jos pe pământ sau în apele mai de jos decât pământul. Să nu te închini înaintea lor și să nu le slujești, căci Eu, Domnul Dumnezeuul tău, sunt un Dumnezeu gelos, care pedepsesc nelegiuirea părinților în copii până la al treilea și la al patrulea neam al celor ce Mă urăsc, și Mă îndur până la al miilea neam de cei ce Mă iubesc și păzesc poruncile Mele“, își are corespondentul în Geneza 31:30: „De ce mi-ai furat dumnezeii?“; a treia poruncă, „Să nu iei în deșert Numele Domnului, Dumnezeuului tău...“ (Exod 20:7), se poate asocia cu Geneza 24:3: „te voi pune să juri pe Domnul“; a patra poruncă, „Adu-ți aminte de ziua de odihnă, ca s-o sfințești. Să lucrezi șase zile și să-ți faci lucrul tău. Dar ziua a șaptea este ziua de odihnă închinată Domnului Dumnezeuului tău: să nu faci nici o lucrare în ea, nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici robul tău, nici roaba ta, nici vita ta, nici străinul care este în casa ta“ (Exod 20:8-10), își găsește corespondentul cu Geneza 2:3: „Dumnezeu a binecuvântat ziua a șaptea și a sfințit-o“; a cincea poruncă, „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, pentru ca să ți se lungească zilele în țara pe care ți-o va da Domnul, Dumnezeuul tău“ (Exod 20:12), poate fi asociată cu Geneza 27:41: „Zilele de bocet pentru tatăl meu sunt aproape“; a șasea poruncă, „Să nu ucizi“ (Exod 20:13), se asociază cu Geneza 4:9: „Unde este fratele tău, Abel?“; a șaptea poruncă, „Să nu preacurvești“ (Exod 20:14), corespunde textului din Geneza 39:9: „Cum aş putea eu să fac un rău atât de mare și să păcătuiesc împotriva Lui“; a opta poruncă, „Să nu furi“ (Exod 20:15), corespunde textului din Geneza 44:4-7: „De ce ați furat paharul din care bea domnul meu?“; a noua poruncă, „Să nu mărturisești strămb împotriva aproapelui tău“ (Exod 20:16), se asociază cu Geneza 39:17: „a venit ca să-și bată joc de mine“, iar ultima poruncă, „Să nu poțestești“ (Exod 20:16), corespunde textului din Geneza 12:18: „Iată, ai să

mori din pricina femeii pe care ai luat-o, căci este nevasta unui bărbat“ (Kaiser 2018: 101, 102).

Poporul evreu folosește textul din Exod 20:2 ca primă poruncă și versetele 3-6 ca a doua poruncă. Enumerarea lui Augustin se diferențiază clar de cea enunțată, deoarece a noua poruncă vizează pofțirea soției aproapelui, iar proprietatea este inclusă în porunca a zecea, urmând ordinea din Deuteronom 5. Structurând Decalogul în două table, comunitatea evreiască începând de la Philon și până astăzi îl Decalogul în două grupe de câte cinci. Augustin a așezat trei porunci pe prima tablă și șapte pe a doua, cap de listă fiind porunca respectării părinților. Calvin repartiza Decalogul în două grupe cu patru porunci pe prima tablă și șase pe a doua. Augustin și Calvin au distribuit pe prima tablă poruncile vizând responsabilitățile față de Dumnezeu, iar pe a doua pe cele vizând relația cu oamenii (Handaric 2009: 53). Bisericile reformate au interpretat versetele 4-6 ca fiind a doua poruncă, iar versetul 17 a zecea poruncă, pe când bisericile luterane și romano-catolice consideră că versetele 3-6 reprezintă prima poruncă, iar versetul 17 porunca a noua și a zecea. Au fost dezbateri legate de faptul că în Exod 20:17 apare mai întâi pofțirea casei cuiva, și apoi a nevestei, pe când în Deuteronom 5:21 topica este inversată. Se observă inversarea poruncilor a șasea și a șaptea atât în Septuaginta, cât și la Philon, iar în Marcu 10:19 și Luca 18:20 porunca împotriva adulterului vine înaintea celei privitoare la crimă sau porunca a șasea (Kaiser 1973: 165).

Analiza Decalogului

Sintagma introductivă „Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău“ constituie o declarație în Decalog, descriind contextul pentru ce urmează să poruncească Dumnezeu națiunii lui Israel. Minunea eliberării din Egipt este indisolubil legată de Numele lui Yahweh. Ceea ce este Dumnezeu și ceea ce a făcut El determină ceea ce trebuie să fie și să facă poporul evreu. Dumnezeu este prezentat aici ca Dumnezeu al creației, al legământului și al libertății, astfel că sintagma „te-am scos din țara Egiptului, din casa robiei“ evocă momentul răscumpărării evreilor de sub jugul greu al tiraniei Faraonului. Sintagma va deveni una dintre cele mai importante din Sfânta Scriptură, reiterată de aproximativ 125 de ori, ceea ce demonstrează puterea și harul lui Dumnezeu manifestate în fața poporului mai înainte să se fi promulgat sistemul de legi, și cheamă, în recunoștință și reverență, la responsabilitate și ascultare de normele divine (Packer 2010: 49-51).

Pentru analiza poruncilor din Decalog vom folosi mai departe structura tripartită recomandată de Kaiser și axată pe: dispoziții referitoare la o relație corectă cu Dumnezeu, o raportare corectă la muncă și o raportare corectă la societate sau la semenii (Kaiser 2018: 105).

O raportare corectă la Dumnezeu (Exod 20:2-7)

Prima poruncă, „Să nu ai alți dumnezei în afară de Mine“ sau „pe lângă Mine, ori în prezența Mea“, constituie cea mai înaltă responsabilitate a omului în relația legământului, întrucât aici se află temelia oricărei moralități și etici creștine. Ea cheamă la fidelitate față de Dumnezeu, în contextul în care Dumnezeu a fost credincios promisiunilor Sale, manifestându-Și harul față de poporul răscumpărat. Porunca interzice categoric orice formă de închinare înaintea altor idoli sau zeități, precum divinitățile păgâne din Antichitate: Baal, Astarte, Ashera, Mot (în Canaan), Ra (în Egipt), Osiris sau Isis ori zeii ploii, fertilității, ai naturii și figuri mitologice precum Jupiter la romani sau Zeus la greci. Ea nu are ca scop dovedirea existenței lui Dumnezeu, ci direcționează închinarea spre Dumnezeul cel adevărat (Prager 2018: 29).

Monoteismul biblic presupune existența unui singur Dumnezeu, Creatorul Universului, care ne cere să respectăm aceste norme sfinte, ceea ce demonstrează câteva lucruri: arată că există un singur standard moral pentru toți oamenii; indică faptul că existența lui Dumnezeu implică existența unei singure rase umane; faptul că avem același Părinte arată că nimeni nu este mai de preț decât alții. Când obiectul venerației sau închinării este oricine sau orice altceva, repercusiunile sunt distrugătoare și generează haos, iar Dumnezeu, descriindu-Se ca Dumnezeu gelos, nu poate tolera asemenea practici păgâne (Prager 2018: 30). Porunca face referire la închinarea interioară înaintea lui Dumnezeu și vizează ateismul (trebuie să avem un Dumnezeu), idolatria (trebuie să-L avem pe Yaheweh ca Dumnezeu personal), politeismul (trebuie să-L avem doar pe Domnul Dumnezeu) și formalismul (trebuie să-L ascultăm și să-L iubim cu toată inima) (Kaiser 2018: 106). Alți dumnezei pot lua forme mai subtile și mai elegante decât reprezentările din lemn sau piatră, și aceștia sunt orice pune pe loc secund relația cu Dumnezeu, vezi: plăcerile vinovate (deși nu mai avem astăzi Baali și Astartee, au rămas în vigoare realitățile din spatele lor, descriind generic toți zeii plăcerilor de orice fel. Închinarea înaintea lor nu era nici în vechime ceva mistic; dimpotrivă, consta în petreceri și orgii scăldate în alcool. La câteva secole după canaanii, grecii se închinau acelorași zeități, cu alte nume: Dionisos și Afrodita, zeii băuturii și erotismului, iar romanii îl aveau pe Bachus, zeul vinului, și pe Venus, zeița poftelor sexuale). Pozițiile sociale sau eclesiale, popularitatea sau chiar posesiunile materiale pot ajunge să ne înrobească așa încât să cădem sub incidența acestei interdicții (Coloseni 3:5).

A doua poruncă, „Să nu-ți faci chip cioplit“, vizează forma închinării exterioare înaintea lui Dumnezeu, cuprinzând trei aspecte importante: învățătura (Exod 20:4), sancțiunea (Exod 20:5) și răsplata condiționată de ascultare (Exod 20:6). Învățătura acestei porunci este clară și interzice atât închinarea la idoli, cât și fabricarea lor. Idolatria poate fi atât spirituală și

interioară, cât și materială și exterioară. Această poruncă arată clar că este interzisă făurirea de imagini sau reprezentări menite să-l înfățișeze fizic pe Dumnezeu în formă umană, preîntâmpinând riscul adaptării credinței și închinării la forme și imagini ale religiilor din Orientul Apropiat, dar și limitarea măreției și transcendenței lui Dumnezeu la felurite forme și reprezentări ale divinității (Craigie 2008: 175). Termenul pentru idol este *pesel*, tradus prin *lemn sau piatră cioplită*, și desemnează orice dumnezei fabricați din argint, lemn, piatră, aur sau diferite metale. Porunca nu are menirea să înăbușe talentul artistic – întrucât Cortul conținea heruvimi sculptați, iar Dumnezeu i-a poruncit lui Moise să facă un șarpe din bronz (Numeri 21:8) – ci orice picturi sau statui ale divinității (MacDonald 2011: 93). Interdicția efectivă, „Să nu te închini înaintea lor și să nu le slujești”, îmbracă forma unei figuri de stil numită hendiadă, care transmite ideea interdicției închinării înaintea oricăror zeități. Singurul mod în care Dumnezeu poate fi reprezentat este prin intermediul limbajului, care întrunește imagistica necesară exprimării cunoașterii și experienței cu Dumnezeu, cu sublinierea că și această exprimare își are limitele ei când încearcă să circumscrie natura și caracterul divin (Craigie 2008: 176). Sancțiunea pentru încălcarea acestei porunci se răsfrânge asupra generațiilor viitoare până la al treilea și al patrulea neam și cheamă la responsabilitate atât pentru prezent, cât și pentru viitorul celor dragi, întrucât Dumnezeu Se prezintă ca *gelos* și cere o închinare autentică, în credincioșie. Prin contrast, cei ce aleg să-L iubească și să-L asculte au parte de promisiunea răsplătirii divine și a îndurării Sale până la al miilea neam, astfel Dumnezeu anunțându-și intenția de a păstra o relație profundă de dragoste și loialitate cu ființa umană (Walvoord și Zuck 2010: 141).

A treia poruncă, „Să nu iei în deșert Numele Domnului Dumnezeului tău”, vizează forma închinării verbale înaintea lui Dumnezeu. Verbul „a lua” în ebraică are sensul de *a nu purta sau a nu duce* Numele Domnului în van. Această interdicție înseamnă literal *a-l ridica sau a-l lega de goliciume* și interzice folosirea numelui lui Dumnezeu în expresii vulgare, în scop manipulator, în practici oculte, în blestemarea cuiva sau chiar în comiterea de crime deghizate în act religios, precum în islamismul fundamentalist, care recurge la torturi sau ucideri în masă în numele lui Allah. Creștinul care folosește Numele lui Dumnezeu în mod superficial sau insolent pentru a minți, înjura sau ocări, cade sub incidența acestei porunci. Folosirea *în deșert* sau pentru *scopuri zadarnice* a numelui lui Dumnezeu se poate întâlni și în următoarele situații: pentru a confirma că un anumit lucru este fals; pentru a umple spațiile goale din rugăciunile superficiale; pentru a exprima o oarecare surprindere; pentru a glumi sau a ne distra pe seama numelui divin; pentru a depune mărturii false (Kaiser 2018: 110).

În Antichitate, scribul (ebr., *sofer*) avea misiunea de a copia manuscrisele biblice cuvânt cu cuvânt, ca astfel să păstreze legile și poruncile lui Dumnezeu. În fiecare zi, într-o încăpere aerisită și uscată erau întinse pergamentele, papyrusul și uneltele de scris, iar scribul se apuca să scrie paragrafe întregi care nu se despărțeau în fraze, ci erau o înșiruire neîntreruptă de litere. Munca lui era apoi verificată în cele mai mici detalii, literele numărate, iar dacă exista vreo eroare, manuscrisul era rupt și scris de la capăt. Când ajungea să transcrie Numele lui Dumnezeu, scribul se oprea, se ridica de la masă, se îmbăia și își schimba hainele și unealta de scris ori de câte ori scria Numele lui Dumnezeu, iar apoi se apuca din nou de scris. Acest procedeu semnifica ritualul de curăție ceremonială. Numele lui Dumnezeu apare astfel de cca 1600 de ori, așadar de atâtea ori parcurgea scribul acest complex ritual, și asta pentru a nu încălca porunca (vezi *gracetranscendingthetorah*).

O raportare corectă la muncă (Exod 20:8-11)

A patra poruncă, „Adu-ți aminte de ziua de odihnă, ca s-o sfințești“, este cunoscută drept poruncă sabatică. Interpretarea ei a generat mai multe dificultăți decât toate celelalte porunci, însă rațiunea pentru care a fost dată are în vedere tocmai eliberarea, nu înrobirea oamenilor. Porunca cere omului să se oprească săptămânal din tirania muncii asidue și impune o zi de odihnă și de închinare înaintea Creatorului. Nu era o zi de inactivitate, ci de slujire specială înaintea lui Dumnezeu. Pentru încălcarea acestei porunci era prevăzută în Israel pedeapsa cu moartea (Exod 31:15).

Dumnezeu a instituit această poruncă, pe de o parte, pentru a aduce aminte și a însufleți recunoștința față de lucrarea Sa răscumpărătoare, care prin exod i-a izbăvit pe evrei din Egipt, iar pe de altă parte pentru a aduce aminte că El a creat în șase zile, iar în a șaptea S-a odihnit. Ieșirea din Egipt marchează crearea poporului lui Dumnezeu ca națiune, iar această aducere aminte cheamă la grațitudine și dependență totală de El. Imaginea este asemănătoare relației dintre Ziua Domnului și învierea lui Cristos din creștinism. Dacă Exodul a însemnat răscumpărarea divină a lui Israel din robia lui Faraon, învierea lui Cristos a marcat eliberarea de viața păcătoasă și intrarea într-o viață nouă (Craigie 2008: 180). Această poruncă demonstrează câteva aspecte foarte importante: Dumnezeu a elevat statutul ființei umane, oferindu-i o zi de odihnă; evocă libertatea omului; umanizează instituția sclaviei; consolidează relațiile familiale și oferă demnitate chiar și animalelor (Prager 2018: 43-45). Prin urmare, porunca sabatică comportă o latură ceremonială (stabilind ziua a șaptea ca zi specială) și o latură morală (cerând oamenilor să pună deoparte din timpul lor pentru închinare, slujire, odihnă). Ea reflectă, pe de o parte, o teologie a odihnei privind retrospectiv la creație, iar pe de altă parte anunță un nou Exod și o nouă răscumpărare/restaurare

a întregii omeniri și creații, având o dimensiune prospectivă, a vremurilor de pe urmă. Porunca atestă faptul că toate zilele îi aparțin lui Dumnezeu, că El domnește peste timp și creație. Este imaginea odihnei de care se bucură acum credincioșii în Cristos și de care se va bucura în mia de ani creația răscumpărată (Kaiser 2018: 111).

O raportare corectă la societate/semeni (Exod 20:12-17)

A cincea poruncă, „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta“, cheamă la respectarea părinților prin ascultare. Această dispoziție subliniază sanctitatea familiei, cinstirea părinților implicând îngrijirea, respectarea și iubirea lor (Proverbe 4:8; Psalmul 91:15; Levitic 19:3; Efeseni 6:1, 2). Promisiunea atașată împlinirii acestei porunci are în vedere *lungirea vieții*. Mai mult, pentru credinciosul contemporan împlinirea poruncii are menirea de a conferi vieții o altă calitate, cu binecuvântarea de a ne modela în mod armonios și biblic, întrucât recunoașterea unei autorități morale asupra noastră duce la o societate morală, respectuoasă, care la rândul ei va respecta generațiile anterioare (Kaiser 2018: 112). După cum legământul presupunea anumite responsabilități de partea ambelor părți (Dumnezeu și poporul), la fel trebuia să existe angajamente reciproce în familie, astfel că imaginea relației Dumnezeu/Israel oglindea imaginea relației părinte/fiu din familie (Craigie 2008: 181).

A șasea poruncă, „Să nu ucizi“, relevă sanctitatea vieții. În limba ebraică, porunca spune exact același lucru: „*să nu ucizi*“, nu „*să nu omori*“. În general sunt doi termeni folosiți în ebraică pentru luarea vieții cuiva: *harag* (cu sensul de a omori) și *raṭah* (cu sensul de a ucide). Diferența semantică dintre cele două cuvinte este uriașă, întrucât *a omori* implică a lua viața unui om sau animal în mod intenționat sau accidental, legal ori ilegal (potrivit legislației în vigoare), iar verbul *a ucide* înseamnă strict a lua viața cuiva în mod ilegal și imoral (Prager 2018: 59).

Această dispoziție instituie interdicția de a ucide, dar practica războiului sau pedeapsa capitală încă le mai vedem aplicate în legea israelită (Deuteronom 17:2-7; Deuteronom 20-21), întrucât porunca nu viza omorârea fiarelor sălbatice pentru hrană (Geneza 9:3), legitima apărare (Exod 22:2), uciderile accidentale (Deuteronom 19:5), executarea criminalilor de către stat (Geneza 9:6) sau participarea la războaie. Această poruncă interzicea: uciderea în vederea răzbunării (Numeri 35:27); asasinarea (2 Împărați 6:32); sinuciderea; crimele premeditate; violențele și ura (Matei 5:21, 22); avortul; eutanasia, genocidul. Porunca se bazează pe principiul că viața umană este sacră, pentru că este darul lui Dumnezeu cel mai prețios și reflectă chipul lui Dumnezeu în lume (Geneza 1:27;9:6). Noi îl cinstim pe Dumnezeu respectându-I chipul în fiecare persoană, recunoscând

că este suveran peste viața fiecăruia, iar orice atentează la darul vieții aduce o ofensă teribilă împotriva lui Dumnezeu (MacDonald 2011: 94).

A șaptea poruncă, „Să nu comiți adulter“, relevă sanctitatea căsătoriei. În legislația poporului evreu, adulterul era pedepsit cu moartea (Deuteronom 22:22), iar pedeapsa pentru seducerea unei fecioare era fie cererea în căsătorie, fie compensația financiară, precum în Exod 22:16 și Deuteronom 22:28-29 (Kaiser 2018: 114). Această normă divină ne învață respectul pentru căsătorie și familie – piatra de căpătâi a societății, iar legământul de căsătorie constituie un angajament sfânt, ce nu trebuie încălcat prin infidelitate (Leviticul 20:10). Încă din Geneza 2:23-24 se face pledoarie solidă în favoarea căsătoriei ca relație heterosexuală, monogamă, indisolubilă. Cărțile sapiențiale promovează modelul familiei monogame (Proverbe 5:15-19) și se interzice căsătoria între rudele apropiate (Leviticul 18:6-18; Deuteronom 22:30; 27:15-26). Căsătoria trebuie văzută ca relație de loialitate pentru întreaga viață și este una dintre cele mai importante analogii biblice pentru relația de legământ dintre Dumnezeu și poporul Său (Craigie 2008: 183).

Un studiu de amploare din ultimii treizeci de ani conchide că peste 75% dintre bărbații căsătoriți au avut relații intime cu alte femei decât soțiile lor; peste 60% dintre femeile căsătorite și-au înșelat soțul, iar opt din zece fete și-au pierdut puritatea înainte de a împlini optsprezece ani. Acest declin moral și spiritual reprezintă încălcarea directă a poruncii a șaptea. Nerespectarea ei afectează relația cu Dumnezeu (Evrei 13:4), afectează persoana în cauză (1 Corinteni 6:18), afectează celelalte familii și, implicit, încalcă șase dintre cele zece porunci.

A opta poruncă, „Să nu furi“, instituie sacralitatea proprietății. Această poruncă, înțeleasă în context actual, interzice orice fel de furt intelectual, de imagine, de bunuri mobile sau imobile (forme de furt pot fi: răpirea cuiva, vezi Deuteronom 24:7; încălcarea proprietății cuiva; furtul bunurilor imateriale, al reputației, demnității, încrederii; furtul intelectual prin plagiat, copierea de programe, muzică, filme în mod ilegal). Iubirea aproapelui pretinde să considerăm sacre nu doar persoana lui, căsătoria lui, ci și averea și venitul lui (Prager 2018: 77).

A noua poruncă, „Să nu depui mărturie falsă“, subliniază sanctitatea adevărului. Exprimarea verbală a poruncii arată că interdicția principală vizează depoziția cu martori dintr-un proces legal. În cultura ebraică, cel ce depunea o mărturie mincinoasă avea parte de aceeași pedeapsă precum cel ce era judecat, dacă mărturia lui era acceptată. Principiul biblic desemnează faptul că încălcarea poruncii subminează o caracteristică de bază a legământului, anume credințioșia lui Dumnezeu față de om, a omului față de Dumnezeu și a omului față de semenii (Craigie 2008: 185). A disprețui adevărul înseamnă a-L disprețui pe Dumnezeu, a cărui esență este adevărul (Osea 4:2; Exod 23:1, 2, 7; Deuteronom 17:6; Psalmul 27:12), iar respectarea

dispoziției divine duce la stabilitate socială. Biblia afirmă că „tatăl minciunii este diavolul“ (Ioan 8:44), iar cei ce mint din diverse motive (ca să se salveze de la o situație neplăcută, pentru a-și atinge anumite scopuri, pentru a acoperi o anumită situație, de frică etc.), atentează la chipul lui Dumnezeu, care înseamnă Dreptate și Adevăr.

A zecea poruncă, „Să nu poftești“, face apel la sanctitatea motivațiilor inimii. În ebraică, termenul folosit este *lahmod*, verb ce descrie pasiunea, atracția puternică față de ceva sau cineva. El reprezintă mai mult decât a vrea, și înseamnă a vrea până la punctul în care căutăm să ne însușim ceva ce aparține altcuiva (Prager 2018: 92). În limba greacă, termenul indică aceeași senzație (*epitumeo*: *epi* – prepoziție indicând direcția, și *tumeo* – verb descriind respirația îngreunată de efort, așadar o atitudine monomaniacală). Dacă celelalte nouă porunci au a face cu aspecte exterioare, a zecea poruncă se referă la ceva dinlăuntru nostru, ceva ce ține de gânduri, instincte, motivații. Pofta este rădăcina tuturor relelor sociale, o dorință nestăpânită ce încalcă limitele Scripturii, cu acțiuni pe măsură. Creștinilor li se interzice să râvnească sau să dorească bunurile altcuiva, iar această poruncă este un adevăr fundamental într-o societate integră. Calea înspre a nu pofti lucrurile altuia este mulțumirea interioară, credința că Dumnezeu ne-a oferit exact ce ne trebuie (Marcu 7:22; 1 Timotei 6:6; Efesenii 5:3; Colosenii 3:5; 2 Petru 2:3).

Aplicabilitatea și relevanța Decalogului în lumina noului legământ

În general, două școli de gândire sunt reprezentative astăzi pentru cele două puncte de vedere referitoare la aplicabilitatea și relevanța Legii vechi-testamentare, deși între ele există disensiuni. Cele două sunt dispensaționalismul și teonomia. Dispensaționalismul are tendința să considere Vechiul Testament ca perioadă în care Dumnezeu a lucrat prin Lege, iar Noul Testament ca perioadă a harului. După cum arăta Scofield,

cea mai evidentă și frapantă divizare a Cuvântului adevărului este cea dintre Lege și har. Aceste două principii contrastante caracterizează dispensațiile cele mai importante, cea iudaică și cea creștină... Scriptura nu amestecă niciodată, în nici o dispensație, aceste două principii. (Scofield 1940: 5)

Teonomia (susținătorii Legii lui Dumnezeu) susține că legile și pedepsele reglementate în Vechiul Testament sunt în vigoare și astăzi. Adepții acestei poziții cred că este responsabilitatea guvernului să aplice Legea Vechiului Testament, care devine în felul acesta tiparul societății. Dacă teonomiștii accentuează continuitatea, dispensaționaliștii accentuează discontinuitatea dintre cele două legăminte.

La o citire atentă a Scripturii vedem că teonomiștii, precum dispensaționaliștii, reprezintă o școală de gândire extremistă. Dacă teonomiștii susțin pedeapsa cu moartea pentru adulter, Cristos în noul

legământ instituie reabilitarea femeii prinse în precurvie în Ioan 8:11, oferind o nouă perspectivă asupra Legii (Ioan 7:53) și îndemnând la a „nu mai păcătui“ (Longman 2010: 132, 133). Pe de altă parte, „toată Scriptura este insuflată de Duhul Sfânt“, dar trebuie subliniat că revelația lui Dumnezeu este progresivă. Dumnezeu S-a revelat până când Cristos a venit să locuiască printre noi. Vechiul Testament anticipează venirea lui Cristos, astfel că relația dintre Vechiul și Noul Testament este de continuitate, pe de o parte (Dumnezeul Vechiului Testament este același și în Noul Testament, iar Cristos este anticipat în Vechiul Testament), iar pe de altă parte de discontinuitate, în sensul asocierii ei cu revelația Fiului lui Dumnezeu (Evrei 1:1-3). După cum sublinia și Martin Luther,

Legea vechi-testamentară nu mai este obligatorie pentru noi, deoarece a fost dată numai poporului Israel... Exod 20:2 arată clar că nici măcar Cele Zece Porunci nu ni se mai aplică... Îl privim pe Moise ca învățător, dar nu ca legiuitor al nostru, decât dacă este de acord atât cu Noul Testament, cât și cu legea naturală. (Kaiser 2012: 163)

Jean Calvin a refuzat să îngroape legea mozaică în trecut, arătând că cele spuse de Pavel despre abrogarea Legii în Galateni 3:10 „se aplică în mod evident nu la Legea în sine, ci doar la puterea sa de a constrânge conștiința... Legea nu și-a pierdut cu nimic din autoritate, și trebuie să primească de la noi același respect și ascultare“ (Kaiser 2012: 165). În ce ne privește, toată Legea Vechiului Testament se condensează în iubirea de Dumnezeu și de aproapele (Matei 22:37-40). Legea a fost dată prin Moise, dar harul a venit prin Cristos, care S-a născut sub Lege (Galateni 4:4-6) și a împlinit Legea (Matei 5:17). Pentru credincios, Cristos este sfârșitul Legii. El a plătit pedeapsa impusă de Lege, iar acum Legea nu-i mai desparte pe evrei de ne-evrei, căci în Cristos și în Biserica Lui toți suntem una (Efeseni 2:11-14). Aceasta nu înseamnă că omul credincios trebuie să trăiască fără nici o lege și să ignore dispozițiile biblice; dimpotrivă, cerințele Evangheliei harului sunt mai riguroase decât Legea Vechiului Testament. Mai mult decât atât, Evanghelia harului depășește slava temporară a vechiului legământ (2 Corinteni 3). A trăi prin har și în libertate nu înseamnă a fi liberi să păcătuim, ci a trăi sub cea mai importantă lege: legea dragostei lui Cristos (Galateni 6:2). Dispozițiile vechiului legământ își găsesc aplicabilitatea și relevanța și azi, cu condiția să fie reiterate și confirmate de principiile noului legământ.

Concluzii

Într-o societate din ce în ce mai seculară, care trăiește în crepuscul moral și spiritual, se resimte nevoia tot mai acută de standarde absolute. Relativismul este atotcuprinzător, iar pragmatismul, materialismul și utilitarismul au creat haos moral. Decalogul reprezintă soluția lui Dumnezeu la strigătul după

ajutor al unei lumi în derivă. Decalogul reprezintă „fântâna tuturor legilor“, inima revelației divine de la Sinai. Toate poruncile au fost date de Dumnezeu și impuneau ascultare. Cele Zece Porunci afirmă ce fel de oameni dorește Dumnezeu să fim, arată ce fel de viață este cu adevărat naturală și plănuită de Dumnezeu pentru noi și cum suntem priviți de Dumnezeu (fie călcători de Lege, fie ascultători și împlinitori ai Legii, vezi Tatu 2016: 138, 139). Pentru Augustin, Decalogul era „cartea libertății creștine“, iar Legea lui Dumnezeu însemna dragoste. Tendința creștinismului medieval a fost de a gândi legământul mozaic și legile aferente ca pregătind venirea legământului creștin, considerat mai bun. Mai mult, Cele Zece Porunci își găsesc relevanța în societatea pluralistă și confuză de azi.

Bibliografie

- Craigie CP (2008) *Deuteronomul*. Traducere de Rusu D. Cluj-Napoca: Logos.
- Crossley G (2008) *Vechiul Testament explicat și aplicat*. Traducere de Moga D. Oradea: Făclia.
- Handaric M (2009) *Introducere în Vechiul Testament*. Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu“.
- Kaiser WC Jr. (1975) The Weightier and Lighter Matters of the Law, Moses, Jesus, and Paul. În Hawthorne GF (ed) *Current Issues in Biblical and Patristic Interpretation: Studies in Honor of Merrill C. Tenney*, 176. Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- Kaiser WC Jr. (2018) *Spre Etica Vechiului Testament*. Traducere de Suci D. Oradea: Făclia.
- Kaiser WC Jr. (1973) *Decalogue*. *Baker's Dictionary of Christian Ethics*. Grand Rapids, MI: Baker.
- Kaiser WC Jr. (2012) *Spre redescoperirea Vechiului Testament*. Traducere de Vereș O. Oradea: Făclia.
- Kaiser WC Jr. (2014) *Spre Teologia Vechiului Testament*. Traducere de Vereș O. Oradea: Făclia.
- Lee R (1947) *The Outlined Bible: an outline and Analysis of every book in the Bible*. London: Pickering and Iglis.
- Longman T (2010) *Interpretarea Vechiului Testament*. Traducere de Handaric I. Cluj-Napoca: Logos.
- MacDonald W (2011) *Comentariu biblic al credinciosului. Vechiul Testament*. Traducere de Motz D. Făgăraș: Agape.
- Meyer FB (1978) *Devotional Commentary on Exodus*. Grand Rapids, MI: Kregel.
- Oprean DG (2010) Suveranitatea lui Dumnezeu în istorie: cheia eshatologiei biblice. *Pleřoma* 12(2): 147.
- Packer JI (2010) *Păzirea Celor Zece Porunci*. Traducere de Moțiu F. Oradea: Casa Cărții.

- Prager D (2018) *Cele Zece Porunci*. Traducere de Oniga V. Medgidia: Succeed Publishing.
- Schultz JS (2008) *Călătorie prin Vechiul Testament*. Oradea: Cartea Creștină.
- Scofield CI (1940) *Rightly Dividing the World of Truth*. Findlay, OH: Fundamental Truth.
- Tatu S (2016) *Introducere în Studiul Vechiului Testament. Pentateuhul și Cărțile Istorice*. Oradea: Casa Cărții.
- Walvoord JF, Zuck RB (2010) *Comentariu al Vechiului Testament*. Traducere de Verlan O și Leontiu C. Arad: Multimedia.
- Watson T (1959) *The Ten Commandments*. London: Banner of Truth Trust.
- Wiersbe WW (2012) *Comentariu pe Vechiul Testament*. Traducere de Filipaș L. Oradea: Societatea Biblică din România.

Surse Internet

<https://gracetranscendingthetorah.com/scrolls/writing-gods-name/>. Accesat la 15 ianuarie 2022.